

Tutkimusaineistojen avoimuuden hallinnan tukipalvelujen suunnittelu

Avoim tiede Tutkimusaineistojen asiantuntijaryhmä
Tutkijan datapalvelut -työryhmä
Työryhmän työskentelyn pohjalta koonnut Pauli Assinen
13.5.2020

Sisältö

Valokuvat © Pauli Assinen

Tausta ja tavoite

- Työ on osa avoimen tieteen kansallista työtä Tutkimusaineistojen avoimuuden asiantuntijaryhmän Tutkijan datapalvelut-työryhmässä
- Dokumentin tukipalvelumallit kuvaavat, miten tukea tutkijaa avaamaan tutkimusaineistonsa/-datansa "niin avoimena kuin mahdollista ja niin suljettuna kuin on tarpeen".
- Kolmen mallin esittämisen taustalla on työryhmän keskusteluissa esille tulleet tarpeet:
 1. Hahmotella pienille organisaatioille malli, joka on toteutettavissa minimiresurssoinnilla
 2. Hahmotella malli, jolla isommissa organisaatioissa tarjotaan riittävää tukea tutkijoille
 3. Unelmoida malli, joka voisi joskus jossain hoitaa datan avaamisen lähes automaattisesti

Tutkijan datapalvelujen tuki

Minimimalli

- Johto ymmärtää tietoaaineistojen avoimuuden merkitykset

Johtaminen

- Minimi 1 henkilö
- Tuntee RDM perusteet
- Resurssit verkkosivun ylläpitoon

Resurssit

- Verkkosivu, jolta löytyvät linkit RDM perusasioihin

Tukipalvelut

Tutkijan datapalvelujen tuki

Laajempi malli

- Johto panostaa datan avoimuuteen
 - Tavoitteet, resurssit, seuranta/mittarit ja palkitseminen
 - Yksiköiden välisen yhteistyön organisointi

Johtaminen

- Riittävä resurssointi
- Vastuunjako yksiköiden välillä
- Osaamisen kehittäminen on suunnitelmallista
- Kansallinen ja kansainvälinen verkostoituminen on osa RDM-työtä

Resurssit

- Verkkosivut, joista löytyy kattavasti RDM-tietoa
- Helpdesk yhdessä osoitteessa
- Henkilökohtainen tukipalvelu
- DMP tuki
- Koulutukset
- Viestintä monikanavaisesti

Tukipalvelut

Tutkijan datapalvelujen tuki

Unelma

- Datan avoimuus on kansainvälisesti verkostoituneen tutkimusorganisaation strateginen valinta osana avointa tiedettä.

Johtaminen

- Hyvin resurssoitu ja monipuolisen osaamisen omaava Datastuerttien tiimi ylläpitää ja kehittää organisaation Datanhallinta-palvelualustaa osana EOSCia ja muita kansainvälisiä federoituja datan hallinnan alustoja.

Resurssit

- Verkkosivu, joka esittelee Datanhallinta-palvelualustan käytön
- Koulutukset
- Tekoälyyn ja koneluettaviin (FAIR) metatietoihin ja tutkijan/tukihenkilöiden syöttämiin tietoihin perustuva Datanhallinta-palvelualusta hoitaa datan avaamisen DMP:n tietojen pohjalta

Tukipalvelut

Tutkijan datapalvelujen tuki

Minimimalli

- Johtaminen
 - Johto ymmärtää datan avoimuuden merkityksen
- Henkilöresurssit
 - Vähintään yksi henkilö
 - Tuntee RDM:n perusteet ja pyrkii ylläpitämään osaamistaan
 - Tietää mistä löytyy RDM-tietoa
 - Osaa ylläpitää verkkosivua tai saa tukea verkkosivun ylläpitoon
 - Työaika on kohdennettu RDM-tiedon hankintaan ja verkkosivun ylläpitoon
- RDM Tukipalvelut
 - Verkkosivu, jossa on linkkejä, joiden takaa löytyy esim.
 - Organisaation RDM ohjeistus
 - Vastuullinen tiede Aineistot jatkokäyttöön–sivu <https://www.vastuullinentiede.fi/fi/jatkok%C3%A4ytt%C3%B6/aineistot-jatkok%C3%A4ytt%C3%B6%C3%B6n>
 - Datan tallennuspalveluja
 - Organisaation omat
 - Organisaation tutkijoiden tieteenalojen data-arkistot
 - Yleiset esim. <https://zenodo.org/>
 - Muita datan hallintaan liittyviä palveluja, esim. anonymisointi
 - Datan avoimuuden kursseja/webinaareja
 - Avoimen tieteen kursseja/webinaareja

Tutkijan datapalvelujen tuki

Laajempimalli

- Johtaminen
 - Johto panostaa datan avoimuuteen
 - Tavoitteet, resurssit, seuranta/mittarit ja palkitseminen
 - Yksiköiden välisen yhteistyön organisointi
- Henkilöresurssit
 - Organisaation koon mukaisesti riittävä resurssointi tutkijan datapalvelujen tarjoamiseen ja kehittämiseen
 - Roolien tunnistaminen ja vastuunjako yksiköiden välillä
 - Osaamisen kehittäminen on suunnitelmallista ja jatkuvaa
 - Kansallinen ja kansainvälinen verkostoituminen on osa RDM-työtä
- RDM tukipalvelut
 - Verkkosivut, joista löytyy kattavasti RDM-tietoa
 - Helpdesk yhdessä osoitteessa <> yksiköiden välinen yhteistyö
 - Henkilökohtainen tukipalvelu tilattavissa
 - DMP tuki
 - Koulutukset
 - Viestintä (Markkinointi) monikanavaisesti

Tutkijan datapalvelut

Ideaalimalli

- Johtaminen
 - Datan avoimuus on kansainvälisesti verkostoituneen tutkimusorganisaation strateginen valinta osana avointa tiedettä.
- Henkilöresurssit
 - Hyvin resursoitu ja monipuolisen osaamisen omaava Datastuerttien tiimi ylläpitää ja kehittää organisaation Datanhallinta-palvelualustaa osana EOSCia ja muita kansainvälisiä federoituja datan hallinnan alustoja.
- RDM tukipalvelut
 - Verkkosivu, joka esittelee Datanhallinta-palvelualustan käytön
 - Koulutukset
 - datanhallinnan merkitykseen eri tieteenaloilla eri kohderyhmille räätälöitynä
 - Datanhallinnan-palvelualustan käyttöön
 - Tekoälyyn ja koneluettaviin (FAIR) metatietoihin ja tutkijan/tukihenkilöiden syöttämiin tietoihin perustuva Datanhallinta-palvelualusta hoitaa datan avaamisen DMP:n tietojen pohjalta
 - DMP:n hallinta
 - Sopimukset ao. osapuolien välillä
 - Datan anonymisointi tarvittaessa
 - Lisenssit ja käyttöehdot
 - Datan kuvailu verkkosivuille
 - Tilastotietojen keruu ja jakelu
 - Rajapinnat datan jakeluun ja hyödyntämiseen/uudelleen käyttöön

Päätttäminen ja uuden perustaminen –kysely

Tulokset

- Kysely lähetettiin 62 työryhmään ilmoittautuneelle 8.5.2020.
- Näistä viidelle viesti ei mennyt perille tai vastaaja palaa töihin vastausajan jälkeen.
- Määräaikaan mennessä kyselyyn vastasi 17 ryhmäläistä, vastausprosentti 31%.

Päätttäminen ja uuden perustaminen –kysely

Johtopäätökset

- Vastaajat hyväksyvät esitetyn tuotoksen työskentelyn lopputulokseksi. (17/17 vastaajasta)
- Vastaajat hyväksyvät sen, että tuotoksen hyväksymisen jälkeen työryhmä lopettaa työskentelynsä. (16/17 vastaajasta)
- Vastaajat kannattavat Tutkijan datapalvelujen markkinointi - työryhmän perustamista (16/17 vastaajaa)
- Muita havaintoja
 - Miten työryhmästä voi erota?
 - Miten tarkistetaan osallistujalistan (Google sheet) yhteystietojen ajantasaisuus

Päättäminen ja uuden perustaminen –kysely

Tulokset

Kysymys	Kyllä	Ei	Muu
Olen tyytyväinen työryhmän tuotokseen?	17		
Kun tuotos on hyväksytty, niin lopetamme Tutkijan datapalvelut -työryhmän työskentelyn?	16		1
Kannatan Tutkijan datapalvelujen markkinointi -työryhmän perustamista (tavoitteita ja tehtäviä tarkennetaan, jos työryhmä perustetaan)?	16	1	

Päätttäminen ja uuden perustaminen –kysely

Kommentteja vastauksissa kysymys 1

- Kysymys 1: Olen tyytyväinen työryhmän tuotokseen?
- "lopputuloks on hieno kiteytys, yllättävän hyvä ajatelleen ryhmän suurta kokoa"
- "lopputuote näyttää loogiselta ja sen linjauksiin voi yhtyä. Työryhmänä työskentely ehkä olisi voinut olla tehokkaampaa tai samaan tulokseen päästä nopeammin."
- "Tämä on hyvä työkalu vääntäessäni rautalankaa talon johdolle, joka sinänsä suhtautuu positiivisesti asiaan, mutta ei siltikään hahmota, mitä pitäisi tehdä. Näistä kansallisen tason suosituksista, malleista yms. saa hyvän selkänöjan omille esityksilleen ja puheilleen."
- "Nämä yhteiset työryhmät ovat tarpeen, vaikka varmasti jokaisella on oman organisaation töiden lisäksi vaikea löytää aikaa yhteiseen työskentelyyn."

Päättäminen ja uuden perustaminen –kysely

Kommentteja vastauksissa kysymys 2

- Kysymys 2: Kun tuotos on hyväksytty, niin lopetamme Tutkijan datapalvelut -työryhmän työskentelyn?
- "Tavallaan tässä vaiheessa on hyvä katkokohta todeta tuotosten tulleen tuotetuksi ja jos lisää kaivataan, niin perustetaan sitten uusia ryhmiä."
- "Tuli ehkä olennaisena (tai sitten ei) asiana mieleen tuosta Unelmamallista, että kun siinä on tämä johtamiskomponentti, niin toiminnan pitäisi olla tiedevetoista ja kehittämisen lähtökohtien/mittariston tuolla sieltä. Toimintaa olisi hyvä ohjata yliopiston tai tutkimusorganisaation strategisilla tavoitteilla."

Tavallaan tämä tutkimusdatamaailma (ml. EOSC) voisi hiljalleen kasvaa prosessi/ratkaisulähtöisyydestä nk. business-lähtöiseen kehittämiseen).

Ja siis datan avoimuus on ihan hyvä strateginen valinta."

- "työnsä tehnyt saa mennä ja olla tyytyväinen."
- "Projektiteknisesti voi olla viisasta lopettaa työryhmä tältä erää. Toki on kyse niin vahvasti kehittyvästä ja elävästä alueesta, että kaikkien mallien sisältö varmaan muuttuu ja täydentyy ajan saatossa, mutta ainahan voi taas perustaa malleja päivittävän (uudistavan / mitä nyt halutaan) työryhmän."
- "Samaa mieltä, kun tuotos on saatu, on hyvä pistää homma pakettiin ja telakalle 😊"

Päättäminen ja uuden perustaminen –kysely

Kommentteja vastauksissa kysymys 3

- Kysymys 3: Kannatan Tutkijan datapalvelujen markkinointi -työryhmän perustamista (tavoitteita ja tehtäviä tarkennetaan, jos työryhmä perustetaan)?
- "toivottavasti tämä ei mene päällekkäin viestintään liittyvien työryhmien toiminnan kanssa? (uuden ryhmän perustaminen)"
- "Jos tällaiselle koetaan olevan laajempaa tarvetta, niin mikäs sitten, perustetaan vaan."
- "Hyvät perustelut :-)"
- "Tämä on tärkeä kokonaisuus, ja alleviivaa sitä, että pelkästään palvelun olemassaolo ei tee siitä onnistunutta. Ymmärrettävyys ja hyödynnettävyys voi suurestikin parantua, jos siitä kerrotaan (markkinoidaan) osaavasti ja oikeissa kohdissa, oikeille yleisöille. Ryhmän perustaminen määräaikaisena on hyvä idea."
- "Tällainen työ olisi suuri apu ainakin tämmöisissä pienissä organisaatioissa, joissa tuon minimimallin mukainen 1 ihminen yrittää viestiä ja markkinoida yli omien osaamisrajojensa. Varmasti yhtä lailla se olisi iso apu isommissakin organisaatioissa, joihin mahtuu tietenkin vielä monimuotoisempia tilanteita ja tarpeita."
- "Uuden työryhmän aihe kuulostaa tarpeelliselle."

Päätttäminen ja uuden perustaminen -kysely

- Kysely lähetettiin 62 työryhmään ilmoittautuneelle 8.5.2020.
Lähteenä TSV:n ylläpitämä ilmoittautumiset sisältävät Google sheet.
- Vastaukset pyydettiin tiistaihin 12.5.2020 klo 14 mennessä.
- Kyselyviesti sisälsi
 - Kolme kysymystä
 - Tämän esityksen alussa olevan aineiston työryhmän tuotoksena
 - Taustatietoa kysymyksiin

Päättäminen ja uuden perustaminen –kysely

Kysymykset

Tämän kertaisessa Avoimen tieteen kevätpäiviin valmistelevassa mielipidetiedustelussa kolme kysymystä, joihin on lisätietoa alempana viestissä:

1) Olen tyytyväinen työryhmän tuotokseen? Kyllä/Ei

2) Kun tuotos on hyväksytty, niin lopetamme Tutkijan datapalvelut -työryhmän työskentelyyn? Kyllä/Ei

3) Kannatan Tutkijan datapalvelujen markkinointi -työryhmän perustamista (tavoitteita ja tehtäviä tarkennetaan, jos työryhmä perustetaan)? Kyllä/Ei

Kyllä-vastaus ei tarkoita ilmoittautumista työryhmään, jos sellainen perustetaan!

Ei-vastaus ei tarkoita, ettei voi osallistua työryhmän työskentelyyn, jos sellainen perustetaan.

Kaikkiin kysymyksiin riittää Kyllä tai Ei-vastaus, mutta vastauksiin voi kirjoittaa perusteluja ja kommentteja.

Päätttäminen ja uuden perustaminen –kysely

Taustatietoa kysymyksiin

1) Tutkijan datapalvelut -työryhmän tuotos

Valmistelin esitystä Avoimen tieteen kevätpäiville, tuotoksestamme eli kolmesta tukipalvelumallista. Esitys on liitteenä ja se löytyy myös FINN-ARMA -sivustolta:

<https://wiki.eduuni.fi/x/uah2C>

2) Tutkijan datapalvelut -työryhmän lopettaminen

Ehdotan, että päätämme Tutkijan datapalvelut -työryhmän, jos/kun työryhmän tuotos on hyväksytty. En ole ihan varma kuka tämän hyväksyy, mutta kysyn tätä TSV:stä.

3) Tutkijan datapalvelujen markkinointi -työryhmän perustaminen

Ehdotan, että perustamme Tutkijan datapalvelujen markkinointi -työryhmän. Työryhmän tavoitteena olisi:

- tunnistaa parhaita käytänteitä (kansallisesti ja kansainvälisesti), joilla tutkijat saadaan tietoisiksi olemassa olevista palveluista, kokeilemaan/käyttämään palveluja, antamaan palautetta palveluista, osallistumaan palvelujen kehittämiseen laajemmin
- järjestää webinaareja (ja muita tilaisuuksia) aiheesta
- koota yhteenveto dokumentti tunnistetuista parhaista käytännteistä
- lisätä parhaat käytännteet Avoimen tieteen parhaat käytännteet -hakemistoon (jos sellainen on olemassa / perustetaan)

RDA periaatteella työskentelyaika olisi 18 kuukautta eli jos perustamme nyt, niin syyspäivillä 2021 esittelemme tuotokset, tietysti väliraportoiden syys- ja kevätpäivillä.

Perustelut työryhmälle:

- Avoimen tieteen syyspäivillä 2019 työpajassa reilu kolmekymmentä osallistujaa oli kiinnostunut aiheesta ja pääosa ilmoitti olevansa kiinnostunut työstämään aihetta.
- Työpajassa nousivat tärkeimmiksi datapalvelujen kehittämiskohteiksi:
 - tarvitaan lisätietoa olemassa olevista palveluista ja niiden sopivuudesta eri tarpeisiin
 - markkinointi halutaan toteuttaa systemaattisesti ja pitkäjänteisesti, tunnistamalla asiakkaiden tarpeet ja tähän perustuen tarjota palveluja kohdennetusti sekä laatimalla ohjeistusta
 - kaivataan (parempia) keinoja asiakkaiden tavoittamiseen
 - tavoitteena on brändätty palvelukokonaisuus, jonka perustana on organisaation linjaukset ja johdon tuki
- Miksi emme jatkaisi vanhalla ryhmällä? Mielestäni on hyvä päättää työryhmän työ, kun se on toteuttanut tavoitteensa. Tällöin uusi työryhmä ei ole mitenkään sitoutettu tekemään aiemmin määriteltyjä tehtäviä. Samalla ne, jotka eivät ole kiinnostuneet uudesta tavoitteesta ja tehtävistä, voivat luontevasti jäädä pois työskentelystä. Samoin tietysti toisinpäin eli jos ei ollut kiinnostunut aiemmasta aiheesta, niin nyt voi tulla mukaan tietäen, että kyseessä uusiin tavoitteisiin tähtäävä työskentely.